

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΟΘΩΝΟΣ

(ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ)

Μετὰ διετῆ διαμονήν μου εἰς τὸ δυσχείμερον Μόναχον, εὐρέθηκα στὴν ἀνάγκην ν' ἀλλάξω κλίμα. Καὶ ὁ ἰατρὸς μου εἰσύστησε τὸ Βυρτζβουῦργον, ὅπου ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ ἠπιώτερος τοῦ Μονάχου. Μὲ βαρεῖα καρδιά ἀποχαιρέτησα τὸ Μόναχον μὲ τοὺς καλλιτεχνικοὺς του θησαυροὺς καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1879 ἀνεχώρησα εἰς Βυρτζβουῦργον, καὶ ἐκατοίκησα εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς ἐκ τῶν πρώτων δημοσιογράφων.

Ὅταν ἀντίκρυσα τοὺς γύρω ἀμπελοφύτους λόφους, τοὺς ἐθεώρησα ὡς ἐγγύησιν τῆς ἡμερότητας τοῦ κλίματος. Καὶ πράγματι ἐπέρασα ἓνα χειμῶνα εὐχάριστον. Καὶ ὁ οἰκοδεσπότης μου μοῦ ἔλεγε συχνά:

— Οἱ ἀνεμοὶ ποὺ φυσοῦν ἐδῶ μᾶς ἔρχονται ὡσεπιτοπλεῖστον ἀπὸ τὴν ὠραίαν ζεστὴν Γαλλίαν (von dem schönen, warmen Frankreich).

Ὅταν ἦλθεν ἡ ἀνοιξὶς ἐνοστάλησα τὴν φύσιν μὲ τὰς ἄγνὰς καὶ ἐλευθέρως τέρψεις της. Ὀνειρευόμην ἓνα σπιτάκι εἰς ἓνα μακρινό, ῥωμαντικὸ τοπίον, μὲ τὰ βιβλία μου, μὲ τοὺς περιπάτους μου, μὲ τοὺς ῥεμβασμούς μου. Καὶ ἀνεκάλυψα τὸ μικρὸ χωριὸ Φαϊτσεχάϊμ (Veitzhöhheim). Καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου ἐγκατεστάθην ἐκεῖ εἰς τὸ ἀνώγειον τῆς οἰκίας ἑνὸς εὐπόρου χωρικοῦ.

Τὸ χωριὸν ἀπέχει μίαν ὥραν σιδηροδρομικὴν ἀπὸ τοῦ Βυρτζβουῦργον καὶ κεῖται εἰς μίαν θελκτικὴν κοιλάδα παρὰ τὸν ποταμὸν Μάιν. Γύρω δάση ἀπέραντα καὶ λόφοι κατάφυτοι καὶ γραφικοί. Καὶ εἰς τὴν εἴσοδόν του κῆπος θαυμά-

σιος μὲ πίδακας, μὲ σκιάδας, μὲ θέατρον ἀγροτικόν, κτισμένον ὄχι μὲ λίθους, οὔτε μὲ νεκρὰν ξυλείαν, ἀλλὰ μὲ ζῶντα καὶ ἀκμάζοντα δένδρα καὶ μὲ διάφορα ἀναρριχητικὰ φυτά. Ἄυτὸς ὁ κήπος μὲ τὴν ἀρχαίαν του ἑπαυλιν εἶνε κτῆμα τῶν βασιλέων τῆς Βαυαρίας. Ἐνας δρόμος ἐχώριζε τὴν κατοικίαν μου ἀπ' αὐτόν. Ἀπὸ τὰ παράθυρά μου ἀπολάμβανα τὴν ὁμορφίαν του ὑπεράνω τῶν ὑψηλῶν τοίχων ποὺ τὸν περιέκλειαν.

Εἰς τὸ μοναδικὸν καὶ εὐπρεπὲς ζυθοπωλεῖον τοῦ χωριοῦ ἐγνώρισα τὸν δήμαρχον καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ ἐσχετίσθηκα μαζί των. Ἦσαν πολὺ εὐγενεῖς καὶ περιποιητικοί. Ὁ δὲ διδάσκαλος, νέος τριακονταετής, μ' ἐξέπληξε μὲ τὰς γνώσεις του καὶ μὲ τὰ ὑψηλὰ ἰδανικά του. Τὸ ὄνειρό του ἦτον νὰ ἐπισκεφθῆ τοῦλάχιστον τὴν Ἰταλίαν, ἀφοῦ τὰ μέσα του δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ἰδῆ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τὴν Ἰταλίαν θὰ ἐπεσκέπτετο πεζοπορῶν, ὡς ἀρχαῖος προσκυνητής. Καὶ μοῦ ἔλεγε μειδιῶν:

— Ὅλοι οἱ δρόμοι πηγαίνουν στὴ Ρώμη.

Ἦμουν ἐνθουσιασμένος μὲ τὴν γνωριμίαν του, κ' ἐκεῖνος μὲ τὴν ἰδικήν μου. Δὲν ἐχόρταινε νὰ μ' ἀκούη νὰ τοῦ διηγοῦμαι διὰ τὰς Ἀθήνας, διὰ τὰ ἀρχαῖα των μνημεῖα, διὰ τὸ ἠλιόλουστον κλίμα των. Ἐπεριπλανώμεθα μέσα στὰ δάση, ἐμαζεύαμεν φράουλες καὶ τὰ περίφημα λευκὰ μοσχοβόλα ἀνθάκια *Maiiglöckchen* (Κουδουνάκια τοῦ Μαΐου). Καὶ ἐν γένει ἡ συναναστροφή του μοῦ ἦτο πολὺ εὐχάριστη καὶ διδακτικῆ.

*
* *

Ἐνα βράδυ ὁ δήμαρχος μοῦ ἔδωκεν ἓνα κλειδί καὶ μοῦ εἶπε:

— *Herr Doctor* (ὅπως συνηθίζουν στὴν Γερμανίαν νὰ προσαγορεύουν τοὺς φοιτητάς), τὸ κλειδί αὐτὸ εἶνε τῆς θύρας τοῦ κήπου, ποὺ εἶνε ἀντικρὺ στὴν κατοικίαν σας. Ἐκεῖ μπορείτε νὰ περιπατῆτε ἐλεύθερα καὶ νὰ μελετᾶτε ἤσυχα. Ἄν θέλετε, μεταφέρετε ἐκεῖ τὰ βιβλία σας. Δὲν θὰ σᾶς ἐνοχλῆ κανένας. Ἡ εἴσοδος εἶνε ἀπαγορευμένη.

Ἐδέχθηκα μὲ χαρὰν κ' εὐγνωμοσύνην τὴν εὐγενῆ καὶ ἀπροσδόκητον προσφοράν. Καὶ ἀμέσως τὴν ἐπιούσαν, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν οἰκοδεσπότην μου, μετεκόμισα κάτω

ἀπὸ μίαν σκιάδα ἕνα τραπέζι καὶ τὰ βιβλία μου. Ἦμουν κύριος τοῦ κήπου! Ἐμελετοῦσα κ' ἐρρέμβαζα ὑπὸ τὸ ἐλαφρὸν ψιδύρισμα τῶν δένδρων καὶ τὸ μονότονον καὶ φλύαρον πλατάγισμα τῶν πιδάκων. Ἐκεῖ ἔγραψα καὶ τὸ ποίημά μου: Πρὸς Μεσημβρίαν! Πρὸς Μεσημβρίαν!

Ἐξοῦσα τόσον εὐτυχῆς εἰς αὐτὴν τὴν μαγευτικὴν γωνίαν τῆς μεγάλης Γερμανίας, μακρὰν τοῦ πολυθορύβου κόσμου, ἐλεύθερος ἀπὸ ματαίας καὶ ὀχληρὰς κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις.

Μίαν ἡμέραν ὁ διδάσκαλος μοῦ εἶπε:

— Θέλετε νὰ κάμωμεν μίαν ἐπίσκεψιν στὸν ἐφημέριόν μας; Τοῦ ὠμίλησα γιὰ σᾶς, κ' ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σᾶς γνωρίσῃ.

Ἦτο ἀπόγευμα, ὦρα κατάλληλη δι' ἐπισκέψεις, κ' ἐξεκινήσαμεν. Γέρων εὐσταλής, μὲ διακεκριμένην φυσιογνωμίαν μὲ ὑπεδέχθη χαιρετήσας με ἑλληνιστί:

— Χαῖρε (χαῖρε), φίλον τέκνον τῆς Ἑλλάδος!

Μὲ κατέλαβεν ἔκπληξις καὶ συγκίνησις εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς μητρικῆς γλώσσης. Καὶ ὁ χαιρετισμὸς αὐτὸς ἦτον ἡ ἀφειρηρία τῆς συνομιλίας μας. Εὐρισκόμην πρὸ ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἑλληνομαθοῦς. Ἦτο κάτοχος τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη του καὶ ὁ θαυμασμὸς του ἦτον ὁ Πλάτων. Τὸν ἐθεωροῦσε ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα καὶ χαριέστερα πνεύματα, ποὺ ἔλαμψαν στὸν κόσμον.

Κατόπιν μὲ ἐρώτησε περὶ τῶν σπουδῶν μου. Καὶ ἀκούσας ὅτι εἶμαι ποιητῆς, μοῦ ἐσύστησε νὰ μὴ παύω νὰ μελετῶ τὸν Γκαίτε.

— Τὰ ἔργα του, μοῦ εἶπε, εἶνε ἀκένωτη πηγὴ ποιήσεως καὶ σοφίας. Αἰῶνες ὀλόκληροι ἤμποροῦν νὰ ποτίζωνται καὶ νὰ φωτίζωνται ἀπὸ αὐτά. Καὶ φρονῶ, ὅτι δὲν ἦλθεν ἀκόμη ὁ καιρὸς διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ὁ μέγας ποιητῆς καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ μεγαλείου του.

Μετ' ὀλίγον μὲ ἐρωτησεν, ἂν εἶμ' εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐκεῖ διαμονήν μου, ἂν μοῦ ἀρέσῃ ἡ γύρω φύσις, καὶ πῶς μοῦ φαίνεται ὁ κήπος.

— Εἶνε ὦραϊος καὶ τερπνός, τοῦ ἀπήντησα.

— Αὐτὸ μόνον; δὲν παρατηρήσατε τίποτα ἄλλο; δὲν σᾶς ἔκαμεν ἐντύπωσιν τὸ σχέδιόν του;

Τὸν ἐκύτταξα μὲ ἀπορίαν.

— Μάθετε λοιπόν, εἶπε, ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ κήπου, καὶ προσέξετέ το αὔριον, ἔχει συμβολικὴν σημασίαν.

Καὶ μοῦ ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα. Κ' ἐπῆρε ἀπὸ τῆ βιβλιοθήκη ἓνα τεῦχος ὀλιγοσέλιδον καὶ μοῦ τὸ ἐπρόσφερε. Τὸ εἶχε συγγράψει ὁ ἴδιος.

— Εἰς αὐτό, μοῦ εἶπε, θ' ἀναγνώσετε ἐν ἐκτάσει ὅσα σᾶς ἐξήγησα.

Δυστυχῶς καὶ τὸ τεῦχος ἐκεῖνο παρέπεσε, καὶ ἀπὸ τὴν μνήμην μου ἐξέπεσεν ἡ ἐρμηνεία τῆς συμβολικῆς παραστάσεως τοῦ κήπου.

* *

— Ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ κήπου, ἐξηκολούθησε ὁ ἐφημέριος, θὰ σᾶς διηγηθῶ κάτι ποῦ θὰ τὸ ἀκούσετε μ' ἐνδιαφέρον, ὡς Ἕλληνας. Εἰς αὐτὸν τὸν κήπον ἔμεινε τὸ θέρος συχνὰ ὅταν ἦτο μικρὸς ὁ πρῶν βασιλεὺς σας Ὀθων μὲ τοὺς δύο ἀδελφούς του. Καὶ πολλάκις, διὰ νὰ διασκεδάζον, ἐκαλοῦσαν τὰ χωριατόπαιδα, τὰ ἐτοποθετοῦσαν στὴν γραμμὴν καὶ τὰ ἐσκόπευαν καὶ τὰ ἐκτυποῦσαν μὲ τοὺς κώνους τῶν πεύκων. Εἰς αὐτὸ τὸ παιγνίδι λοιπὸν ἐφανερώνετο ἡ ἀγαθὴ καὶ ἡμερὴ καρδιὰ τοῦ μέλλοντος βασιλέως σας. Οἱ ἀδελφοὶ του ἐκτυποῦσαν μὲ σκληρότητα τὰ φτωχὰ παιδιὰ, ἀλλ' ὁ Ὀθων ἔρριπτε τοὺς κώνους ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια των. Ἀλλὰ καὶ κατόπιν, ὡς βασιλεὺς, δὲν ἐλησμόνησε τὰ μέρη, ὅπου ἐπέρασε τόσα καλοκαίρια τῶν παιδικῶν του χρόνων. Καὶ στὸ τελευταῖο του ταξίδι, δύο ἢ τρία ἔτη δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς, πρὸ τῆς ἐκθρονίσεώς του, ἦλθε πάλιν ἐδῶ. Καὶ ἦτο τόσο φαιδρὸς κ' εὐχαριστημένος. Ὅταν ἔφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεώς του καὶ τὸ τραῖνο προειδοποιημένον ἐστάθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ κήπου, καὶ ὅλα ἦσαν ἑτοιμα πρὸς ἀναχώρησιν, ἔξαφνα ὁ βασιλεὺς τὸ μετενόησε. Καὶ παραγγέλλει νὰ τρέξουν ἀμέσως νὰ εἰδοποιήσουν ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν ἀναχωρεῖ. Ἀλλὰ μόλις ἔφυγεν ὁ

ἀπεσταλμένος, κ' εὐθύς ὁ Ὅθων ἄλλαξε γνώμην. «Καὶ ὅμως» εἶπε, «πρέπει νὰ φύγωμε. Τρέξατε, νὰ μὴ φύγη τὸ τραῖνο. Κ' ἔτρεξεν ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Νοταρᾶς κ' ἐσκόνταψε στα σίδηρα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κ' ἔπεσε κ' ἐκτύπησε τὸ πόδι του.....

Καὶ ἐσυμπέραναν ὁ σοφὸς γέρον σείων θλιβερώς τὴν κεφαλήν:

— Ἀγαθωτάτη καρδιά ἀλλὰ χαρακτήρ ἀναποφάσιτος!

*
* *

Τί διαλογισμοὺς καὶ τί συναισθήματα ἀνεκίνησεν εἰς τὴν ψυχὴν μου ἡ διήγησις τοῦ ἔφημερίου! Καὶ τὴν νύκτα, ὅταν εὐρέθηκα μόνος, ἔλεγα:

— Ποιὰ τύχη μ' ἔρριψεν ἐδῶ, διὰ νὰ ἀκούσω καὶ ν' ἀπομνημονεύσω καὶ νὰ παραδώσω μίαν ἡμέραν εἰς τὴν δημοσιότητα αὐτὰ τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσήμαντα, ἀλλ' ὅμως τόσο σημαντικὰ καὶ χαρακτηριστικὰ διὰ τὸν ἀτυχῆ ἐκείνον βασιλέα, ὅστις πράγματι τὸσον εἶχεν ἀγαπήσει τὴν Ἑλλάδα!

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

